

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES

Ensenyament de Dret (Pla 1992)

CURS 2003-2004

Dret Civil V

(15012018)

Tercer curs
Segon quadrimestre

Asignatura Troncal
6 Crèdits (4.5 teòrics i 1.5 pràctics)

Professors:

- ✓ Dr. Esteve Bosch Capdevila
- ✓ Sr. Martín Garrido Melero

DRET CIVIL V (Pla 1992)

ENSENYAMENT DE DRET

CRÈDITS: 6 (4,5 Teòrics i 1,5 Pràctics)

Segon quadrimestre

ASSIGNATURA TRONCAL

Nombre de temes: 23

ÀREA DE DRET CIVIL

PROFESSORS:

Dr. Esteve Bosch Capdevila (Grup matí)

Sr. Martín Garrido Melero (Grup tarda)

EL FENÒMEN SUCCESSORI

Lliçó 1 : La subsistència de les situacions jurídiques després de la mort del seu titular

1. L'eficàcia jurídica de la mort.
  - 1.1. En relació amb les situacions jurídiques que afectaven al causant.
  - 1.2. La conversió del patrimoni en herència.
2. La destinació de les situacions jurídiques subsistents.
  - 2.1. La successió mortis causa.
    - 2.1.1. Aspectes generals de la successió universal i la particular.
    - 2.1.2. La necessitat de la institució d'hereu.
    - 2.1.3. L'hereu com a successor universal.
    - 2.1.4. La unitat del títol successori.
    - 2.1.5. El principi "semel heres, semper heres".
  - 2.2. L'atribució liquidatòria. El seu caràcter excepcional.

Lliçó 2 : Els títols successoris

1. Títol successori i fonament successori.
2. El títol hereditari. Els seus efectes.
  - 2.1. La qualitat d'hereu.
  - 2.2. Els efectes patrimonials del títol hereditari.
    - 2.2.1. La successió universal en l'actiu.
    - 2.2.2. La successió en els deutes.
    - 2.2.3. La possessió de l'herència.
3. El títol de legatari. Els tres aspectes del llegat.
4. L'atribució del títol d'hereu i del títol de legatari.
  - 4.1. Els criteris bàsics de distinció.
    - 4.1.1. El caràcter universal o particular del títol.
    - 4.1.2. L'eficàcia plena o limitada del títol.
    - 4.1.3. La designació com a hereu o legatari.
  - 4.2. Els casos dubtosos.
    - 4.2.1. L'hereu instituït en cosa certa.
    - 4.2.2. El legatari de part alíquota.
    - 4.2.3. L'hereu instituït en usdefruit.
    - 4.2.4. La distribució de tota l'herència en llegats.
5. La donació "mortis causa".

Lliçó 3 : L'herència

1. El concepte d'herència. La designació de l'herència com a universalitat.
2. La composició de l'herència.
  - 2.1. Les posicions jurídiques actives.
  - 2.2. Les posicions jurídiques passives.
  - 2.3. La qualitat de part contractual.
  - 2.4. La possessió.
  - 2.5. Les posicions jurídiques excloses.
3. L'herència com a objecte de dret.
  - 3.1. L'alienació de l'herència.
    - 3.1.1. L'obligació de sanejament del venedor.
    - 3.1.2. L'obligació del comprador de pagar els deutes.
    - 3.1.3. L'alienació de quota d'herència. El retracte de cohereus.
  - 3.2. L'acció de petició d'herència.
    - 3.2.1. La universalitat de l'acció.
    - 3.2.2. La legitimació activa i passiva. L'hereu real i l'hereu aparent.
    - 3.2.3. L'eficàcia de l'acció. Les relacions liquidatòries.
    - 3.2.4. La caducitat de l'acció.
  - 3.3. La prova i la constància registral dels drets derivats de la successió.

EL PROCÈS D'ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA

Lliçó 4 :Les fases del procés d'adquisició de l'herència

1. Descripció de les diferents etapes del procés d'adquisició de l'herència.
  - 1.1. L'obertura de la successió.
  - 1.2. El Registre General d'Actes de Darrera Voluntat.
  - 1.3. La vocació.
  - 1.4. La delació.
2. L'obertura de la successió. L'herència jacent.
  - 2.1. La situació de jacència; els problemes que comporta.
  - 2.2. L'administració i representació de l'herència jacent.

Lliçó 5 :Estudi especial de la vocació hereditària

1. Designació i vocació.

2. Els fonaments de la vocació.
3. La capacitat per succeir.
  - 3.1. La personalitat jurídica.
  - 3.2. La coexistència entre causant i drethavent.
    - 3.2.1. El "nasciturus". Les mesures d'assegurament.
    - 3.2.2. El "concepturus". La substitució fideïcomissària.
    - 3.2.3. Les persones jurídiques en constitució.
  - 3.3. La indignitat successòria.
    - 3.3.1. Les causes d'indignitat i la rehabilitació.
    - 3.3.2. La impugnació del títol successori.
  - 3.4. Les prohibicions de succeir un determinat causant.
4. La vocació de l'estirp. La representació successòria.
  - 4.1. El supòsit de fet: la frustració de la crida al cap d'una estirp. Les seves causes.
  - 4.2. Els efectes de la representació.
  - 4.3. La representació en la successió testada.
    - 4.3.1. En la part de lliure disposició.
    - 4.3.2. En la llegítima.

Lliçó 6 : Estudi especial de la delació

1. El concepte de delació.
  - 1.1. Com a vocació hereditària preferent.
  - 1.2. Com a legitimació per acceptar i repudiar l'herència.
  - 1.3. El principi "nemo pro parte".
2. La transmissibilitat de la delació: "el ius transmissionis".
3. El dret d'acrerèixer.
  - 3.1. El supòsit de fet.
  - 3.2. Els efectes de l'acreixement.
4. L'exercici de la delació: l'acceptació i la repudiació de l'herència.
  - 4.1. La configuració dels actes d'acceptació i repudiació. Les seves característiques.
  - 4.2. La capacitat per acceptar o repudiar.
  - 4.3. La relació entre acceptació-repudiació i successió testada-intestada.
  - 4.4. L'anomenada "interrogatio in iure".
  - 4.5. La repudiació.
    - 4.5.1. La forma.
    - 4.5.2. L'acció de subrogació dels creditors del repudiant.
  - 4.6. L'acceptació.
    - 4.6.1. Els tipus d'acceptació. L'acceptació "ex lege" de l'herència.

- 4.6.2. La distinció entre l'acceptació com a acte de d'adquisició i com a mecanisme de fixació del règim de responsabilitat de l'hereu.
  - 4.6.2.1. L'acceptació pura i simple.
  - 4.6.2.2. L'acceptació a benefici d'inventari.
- 4.7. La impugnació de l'acceptació i la repudiació.

Lliçó 7 : El règim de l'adquisició de l'herència

- 1. El règim de l'acceptació de l'herència en el cas d'acceptació pura.
  - 1.1. La confusió de patrimonis.
  - 1.2. La responsabilitat ilimitada per deutes.
  - 1.3. La protecció dels creditors i els legataris: el benefici de separació de patrimonis.
- 2. El règim de l'adquisició de l'herència en el cas d'acceptació a benefici d'inventari.
  - 2.1. Els seus beneficiaris.
  - 2.2. Els efectes de l'acceptació a benefici d'inventari.
    - 2.2.1. La responsabilitat limitada de l'hereu.
    - 2.2.2. La separació de patrimonis.
  - 2.3. L'administració liquidatòria. Les regles de la gestió del patrimoni i del pagament de deutes.

Lliçó 8: La comunitat hereditària

- 1. La seva configuració jurídica. L'actiu i el passiu.
- 2. El dret hereditari en abstracte.
  - 2.1. Concepte.
  - 2.2. Constància registral.
- 3. El règim jurídic de la comunitat hereditària.

Lliçó 9: La partició de l'herència

- 1. Concepte i naturalesa jurídica de la partició.
- 2. L'objecte de la partició.
- 3. La legitimació per realitzar la partició.
  - 3.1. La partició feta pel causant.

- 3.2. La partició feta pel partidori pel marmessor.
  - 3.3. La partició feta pels propis hereus.
  - 3.4. La partició arbitral.
  - 3.5. La partició judicial. Els judicis de testamentaria i abintestat
4. La legitimació per demanar la partició.
5. La no divisió de l'herència.
    - 5.1. La indivisió voluntària de l'herència.
    - 5.2. La suspensió i l'ajornament de la partició.
6. La mecànica de la partició.
    - 6.1. La formació de lots.
    - 6.2. L'adjudicació dels lots.
    - 6.3. La partició provisional.
    - 6.4. La partició parcial.
7. La situació dels creditors.
    - 7.1. El pagament dels deutes hereditaris.
    - 7.2. L'oposició a la partició per part dels creditors del causant.
    - 7.3. La intervenció en la partició dels creditors particulars dels cohereus.
8. La inexactitud de la partició per causes inherents a la mateixa.
    - 8.1. La rescissió per lesió.
    - 8.2. La partició complementària com a excepció a la rescissió.
    - 8.3. La nul·litat de la partició feta amb l'hereu aparent.
9. La inexactitud de la partició per causes anteriors a la mateixa: el sanejament.

Lliçó 10: La col·lació

1. El doble caràcter de la col·lació: particional i regulador de les l·legítimes.
2. El supòsit de fet de la col·lació. La dispensa de la col·lació.
3. Els obligats a col·lacionar.
4. La pràctica de la col·lació.
  - 4.1. La computació de les atribucions col·lacionables.
  - 4.2. La imputació de l'atribució col·lacionable a la quota hereditària de l'obligat a col·lacionar. La "presa de menys".

LA SUCCESSION VOLUNTÀRIA

Lliçó 11: El testament

1. El concepte de testament.
  - 1.1. Les seves característiques: individual i personalíssim.
  - 1.2. El seu contingut: personal i patrimonial.
2. La capacitat testamentària.
  - 2.1. La capacitat per testar.
  - 2.2. Els mecanismes que supleixen la manca de capacitat.
    - 2.2.1. La substitució pupil·lar.
    - 2.2.2. La substitució exemplar.
3. El testament com a negoci formal.
  - 3.1. Les formalitats del testament. La intervenció notarial i la intervenció de testimonis.
  - 3.2. Estudi de les diferents formes testamentàries.
    - 3.2.1. El testament obert notarial.
      - 3.2.1.1. Concepte i requisits.
      - 3.2.1.2. Les formes especials de testaments notarial.
    - 3.2.2. El testament obert davant rector.
    - 3.2.3. El testament tancat.
      - 3.2.3.1. La seva redacció.
      - 3.2.3.2. La seva autorització i protocolització.
    - 3.2.4. El testament hològraf.
      - 3.2.4.1. La seva redacció.
      - 3.2.4.2. La seva protocolització.
    - 3.2.5. Els testaments especials.
      - 3.2.5.1. El testament militar.
      - 3.2.5.3. El testament marítim.
  - 3.3. El codicil.
    - 3.3.1. El seu concepte i funció.
    - 3.3.2. El seu contingut.
  - 3.4. Les memòries testamentàries.
4. La interpretació del testament.
  - 4.1. Els principis que regeixen la interpretació del testament.
  - 4.2. Els mitjans d'interpretació.
  - 4.3. Les normes interpretatives.

Lliçó 12: La ineficàcia del testament

1. Els supòsits d'ineficàcia.
2. La nul·litat del testament.
  - 2.1. Les seves causes.
    - 2.1.1. La falta de capacitat testamentària.
    - 2.1.2. La infracció de les formalitats legals.
    - 2.1.3. Els vicis de la voluntat. Consideració especial de l'error testamentari.
    - 2.1.4. La falta d'institució d'hereu.
    - 2.1.5. La preterició errònia.
  - 2.2. Els efectes de l'acció de nul·litat.
  - 2.3. La prohibició d'impugnar el testament.
  - 2.4. La nul·litat del codicil i de les memòries testamentàries.
3. Els remeis a la nul·litat del testament.
  - 3.1. La conversió del testament nul. La clàusula codicilar.
  - 3.2. La convalidació de les disposicions nul·les.
  - 3.3. La nul·litat parcial.
4. La caducitat del testament.
5. La revocació del testament.
  - 5.1. El principi general de revocabilitat.
  - 5.2. Les classes de revocació: expressa, tàcita i real.
  - 5.3. La "reviviscència" del testament revocat.

Lliçó 13: La institució d'hereu en general

1. Aspectes generals de la institució d'hereu.
2. La institució d'hereu com a requisit d'eficàcia del testament. Particularitats del dret local de Tortosa.
3. Les modalitats de la institució d'hereu.
  - 3.1. La condició.
    - 3.1.1. La seva admissibilitat. Les seves classes.
    - 3.1.2. Els efectes del seu compliment.
  - 3.2. El terme.
  - 3.3. Les disposicions modals.
    - 3.3.1. El mode.
      - 3.3.1.1. Concepte. La seva diferència amb el llegat.
      - 3.3.1.2. El seu compliment.
    - 3.3.2. Les prohibicions de disposar.

Lliçó 14: Les disposicions fiduciàries

1. La institució d'hereu per fiduciari.
  - 1.1. Aspectes generals de la figura.
  - 1.2. La situació de l'herència abans de la seva delació.
  - 1.3. L'exercici de la facultat d'elecció o distribució.
2. L'hereu de confiança.
  - 2.1. L'hereu de confiança i el destinatari de la confiança.
  - 2.2. Els efectes de la figura amb anterioritat a la revelació de la confiança.
  - 2.3. Els efectes una vegada revelada la confiança.

Lliçó 15: La institució preventiva d'hereu

1. La substitució vulgar: concepte i funció.
2. L'estructura de la substitució vulgar.
  - 2.1. Els subjectes. Les diferents modalitats de la substitució vulgar.
  - 2.2. La forma.
3. Els efectes de la substitució vulgar.

Lliçó 16: La institució successiva d'hereu: la substitució fideïcomissària

1. Concepte i funció de la substitució fideïcomissària.
2. Les diferents modalitats de substitució fideïcomissària.
3. Els requisits de l'herència fideïcomissària.
  - 3.1. Els títols en què poden ordenar-se els fideïcomisos.
  - 3.2. Els límits temporals a la substitució fideïcomissària.
4. L'hereu fiduciari i el fideïcomissari abans de la delació fideïcomissària.
  - 4.1. Els deures del fiduciari. La prestació de garanties.
  - 4.2. Les facultats del fiduciari.
    - 4.2.1. Els deures del fiduciari. La prestació de garanties.
    - 4.2.2. Les facultats del fiduciari.
  - 4.3. Les facultats del fideïcomissari.
5. El fideïcomissari.
  - 5.1. La delació fideïcomissària.

- 5.2. La seva responsabilitat per deutes hereditaris.
- 6. La quarta trebeliànica.
  - 6.1. Concepte i funció.
  - 6.2. El càlcul i el pagament de la quarta.
- 7. El fideïcomís de residu.
- 8. L'extinció del fideïcomís.
- 9. La substitució preventiva de residu.

Lliçó 17: La institució contractual d'hereu

- 1. La successió contractual en el Dret civil de Catalunya.
- 2. Aspectes generals dels heretaments.
  - 2.1. Els subjectes intervinents.
  - 2.2. La institució contractual d'hereu.
  - 2.3. Els requisits formals.
- 3. Les diferents modalitats d'heretaments.
  - 3.1. Els heretaments a favor dels contraents.
    - 3.1.1. L'heretament simple o d'herència.
    - 3.1.2. L'heretament acumulatiu o complex.
    - 3.1.3. L'heretament mixt.
  - 3.2. L'heretament a favor dels fills dels contraents.
    - 3.2.1. L'heretament pur.
    - 3.2.2. L'heretament preventiu.
    - 3.2.3. L'heretament prelatiu.
  - 3.3. Els heretament mutuels.

Lliçó 18 : Els llegats

- 1. Concepte. Els tres aspectes del llegat.
- 2. El llegat com a disposició testamentària.
  - 2.1. Els tipus negocials "mortis causa" aptes per a ordenar llegats.
  - 2.2. La designació del legatari.
  - 2.3. L'objecte del llegat.
  - 2.4. L'obtenció del valor negocial: la mort del causant.
  - 2.5. La delació del llegat.
- 3. El llegat com a títol adquisitiu.

- 3.1. L'adquisició del llegat.
- 3.2. L'acceptació i la repudiació del llegat.
- 3.3. Les característiques del títol adquisitiu.
  - 3.3.1. El caràcter particular del títol.
  - 3.3.2. El caràcter successori del títol.
- 3.4. L'atribució d'eficàcia real o obligacional al títol adquisitiu.

- 4. El llegat com a gravamen.
  - 4.1. El subjecte gravable.
  - 4.2. La reducció de llegats.
  - 4.3. La quarta falcídia.
  - 4.4. Les garanties del llegat.

- 5. L'execució del llegat.
  - 5.1. La "persona gravada" i la "persona facultada per a complir el llegat".
  - 5.2. La reclamació del lliurament o del compliment.
  - 5.3. El lliurament de la possessió.

- 6. La ineficàcia del llegat.

Lliçó 19: La marmessoria

- 1. L'execució de la voluntat del causant

- 2. El càrrec de marmessor.
  - 2.1. El nomenament de marmessor.
  - 2.2. L'acceptació i la repudiació del càrrec.
  - 2.3. La titularitat del càrrec.
    - 2.3.1. El seu caràcter personalíssim.
    - 2.3.2. La pluralitat de marmessors. Mancomunitat i solidaritat.
  - 2.4. La remuneració del marmessor.
  - 2.5. La duració i l'extinció del càrrec. La seva pròrroga.

- 3. L'exercici del càrrec de marmessor.
  - 3.1. El marmessor universal i el marmessor particular.
  - 3.2. Les facultats del marmessor universal.
  - 3.3. Les facultats del marmessor particular.

- 4. L'extinció de la marmessoria. La rendició de comptes.

LES ATRIBUCIONS SUCCESSÒRIES ORDENADES PER LA LLEI

Lliçó 20: La llegítima

1. La naturalesa de la llegítima
  - 1.1. Com a límit a la llibertat de disposició patrimonial no onerosa.
    - 1.1.1. En les donacions.
    - 1.1.2. En el testament.
  - 1.2. Com a dret a l'atribució d'un valor patrimonial. La qualitat de legitimari.
  - 1.3. La llegítima en la successió intestada.
2. La qualitat de legitimari.
  - 2.1. La llegítima dels descendents.
  - 2.2. La llegítima dels ascendents.
  - 2.3. L'exclusió de la qualitat de legitimari.
    - 2.3.1. La preterició.
      - 2.3.1.1. La preterició intencional.
      - 2.3.1.2. La preterició errònia.
    - 2.3.2. La desheretació.
3. La determinació de la quantia de la llegítima.
  - 3.1. L'"import de la llegítima" i la determinació de la llegítima individual.
  - 3.2. La computació.
  - 3.3. La imputació.
4. L'atribució de la llegítima individual.
  - 4.1. Els títols d'atribució de la llegítima.
    - 4.1.1. La institució d'hereu.
    - 4.1.2. El llegat.
    - 4.1.3. La donació.
    - 4.1.4. L'assenyalament o assignació.
  - 4.2. La naturalesa dels béns atribuïts en pagament de llegítima.
  - 4.3. La intangibilitat qualitativa de la llegítima.
    - 4.3.1. La nul·litat dels gravàmens imposats a la llegítima.
    - 4.3.2. La cautela d'opció compensatòria.
  - 4.4. La intangibilitat quantitativa de la llegítima.
    - 4.4.1. L'acció de suplement de llegítima.
    - 4.4.2. La inoficiositat legitimària.
  - 4.5. La possibilitat de renúncia a la llegítima individual.
5. Aspectes bàsics de la regulació de la llegítima en el Codi Civil. Consideració especial de la millora.

Lliçó 21: La quarta vidual

1. Naturalesa jurídica i funció de la quarta vidual.
2. Els requisits per al naixement de la quarta vidual.
3. La quantia i el càlcul de la quarta vidual.
4. L'extinció del dret a la quarta vidual.

Lliçó 22: La successió intestada

1. El supòsit de successió intestada.
2. Els hereus abintestat.
  - 2.1. Els ordres successoris.
    - 2.1.1. La línia directa descendent.
    - 2.1.2. El cònjuge.
    - 2.1.3. La línia directa ascendent.
    - 2.1.4. Els col.laterals.
  - 2.2. Referència al dret d'acrèixer i al dret de representació.
  - 2.3. La successió intestada en cas d'adopció.
  - 2.4. La successió intestada del causant impúber.
3. La "successió" de la Generalitat de Catalunya.
4. L'usdefruit vidual.

Lliçó 23: La reserva

1. Les reserves hereditàries en el Dret civil de Catalunya.
2. La reserva binupcial.
  - 2.1. Concepte i fonament.
  - 2.2. Les facultats del reservista.
  - 2.3. L'adquisició de béns pels reservataris.
  - 2.4. Els béns reservables. La garantia de la reserva.

BIBLIOGRAFIA

Es recomanen les darreres edicions dels manuals següents:

Ferran BADOSA COLL (coordinador): *Compendi de Dret Civil català*, Barcelona, editorial Marcial Pons.

Martín GARRIDO MELERO: *Derecho de sucesiones*, Ed. Marcial Pons.

Lluís PUIG FERRIOL - Encarna ROCA TRIAS: *Institucions del Dret civil de Catalunya*, Dret de Successions, Volum II, Ed. Tirant lo Blanch.

Lluís JOU MIRABENT i d'altres: *Comentarios al Código de Sucesiones de Cataluña*, 2 vols., Bosch, Casa Ed., Barcelona, 1994.

Manuel ALBALADEJO: *Derecho Civil*, t.V, Barcelona, José María Bosch, Editor.

Luis DIEZ PICAZO, Antonio GULLÓN: *Sistema de Derecho Civil*, vol.IV (Dret de família i successions), Madrid. Ed. Tecnos.

José Luis LACRUZ BERDEJO (i altres): *Elementos de Derecho Civil*, t.V, Barcelona, José María Bosch, Editor.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

El fenòmen sucesori. El procés d'adquisició de l'herència. La successió voluntària. Les atribucions successòries ordenades per la llei.

CRITERIS D'AVUACIÓ

Examen final escrit, que constarà d'una part teòrica i una de pràctica en els següents termes:

- 1 examen teòric de 10 preguntes curtes amb un valor d'un 50 % de la nota final.
- Una part pràctica amb un valor d'un 50 % de la nota final.

Una qualificació inferior a 3 sobre 10 en qualsevol de les dues parts, podrà suposar la no superació de l'assignatura

